

DOI 10.31558/2519-2949.2026.2.18

УДК 314.74:355.01:378(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-8836-0635>**Щередіна Т. О., Донецький національний університет імені Василя Стуса**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1490-0643>**Глубоченко К. О., Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова**

ОСВІТНЯ МІГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВИКЛИКИ, СТАТИСТИЧНИЙ ВИМІР ТА СТРАТЕГІЧНІ НАСЛІДКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті представлено ґрунтовний аналіз феномену освітньої міграції української молоді в період з 2020 по 2026 роки, з особливим фокусом на трансформаційних змінах, спричинених повномасштабним вторгненням. Авторами послідовно досліджено динаміку чисельності студентів за кордоном та проаналізовано географічну структуру міграційних потоків. Визначено ключові відцентрові (безпекові ризики, руйнування інфраструктури, відсутність стабільного електропостачання) та доцентрові міграційні фактори (якість освіти, кар'єрні перспективи, соціальні гарантії країн ЄС). Окрему увагу приділено нормативно-правовому регулюванню академічної мобільності молодих людей віком 18-22 роки та впливу мобілізаційних обмежень на освітні стратегії. Авторами проаналізовано ризики незворотної втрати людського капіталу та запропоновано рекомендації щодо стимулювання повернення молодих фахівців для повоєнної відбудови України. Освітня міграція української молоді у 2020–2026 роках перетворилася з інструменту розвитку на фактор виживання нації. П'ятикратне збільшення кількості студентів за кордоном та демографічна криза, яка призвела до втрати 10 мільйонів осіб, вимагають негайної реакції влади. Через бажання отримати престижний диплом молодь перейшла до пошуку безпечного освітнього простору, що робить міграцію вимушеною та потенційно незворотною. Навіть попри те, що цифрові технології дозволяють підтримувати контакт з вітчизняною освітою, ситуація все ще створює проблему академічного перевантаження. Без повернення молодих спеціалістів повоєнна відбудова України може уповільнитися через дефіцит інтелектуального капіталу, тому державна молодіжна політика повинна зосередитися на зменшенні відцентрових факторів освітньої міграції та компенсації її доцентрових факторів. Ураховуючи виявлені тенденції, рекомендовано розробити державну стратегію, яка б дозволяла залучати українських студентів за кордоном до дистанційної роботи та наукових проєктів в Україні вже зараз, створити систему пільгового кредитування та грантової підтримки для випускників іноземних вишів, які повертаються в Україну для заснування бізнесу або роботи в державному секторі, продовжити цифровізацію освітніх послуг для спрощення процедур перезарахування кредитів та отримання подвійних дипломів та посилити співпрацю з країнами-реципієнтами щодо збереження української ідентичності молоді.

Ключові слова: освітня міграція, людський капітал, академічна мобільність, воєнний стан, вища освіта, демографічна криза, професійний вибір, діджиталізація.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року стало радикальним детермінантом, що змінив архітектуру соціальних процесів у Європі, спровокувавши наймасштабнішу хвилю вимушеної міграції з часів Другої світової війни. Серед мільйонів переміщених осіб особливу групу становить молодь, чії освітні траєкторії були примусово переорієнтовані на іноземні заклади вищої освіти. Освітня міграція, яка в довоєнний період розглядалася як елемент глобалізації та академічної свободи, трансформувалася у стратегію збереження інтелектуального потенціалу в умовах загрози фізичного знищення.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибокого осмислення впливу міграції на

людський капітал України. За оцінками провідних демографів, демографічні втрати країни через війну сягають 10 мільйонів осіб, що включає як прямі незворотні втрати, так і масштабну еміграцію [18]. Виїзд молоді на навчання за кордон створює ризики «відтоку мізків» (brain drain), що може стати критичною перешкодою для повоєнного відновлення. Розуміння трансформаційних викликів та стратегічних наслідків освітньої міграції української молоді дозволить спрогнозувати тенденції розвитку ринку праці в Україні та передбачити тенденції людських ресурсів та освітніх потужностей.

Метою статті є аналіз ролі доцентрових та відцентрових освітньо-міграційних потоків української молоді, трансформаційних викликів та стратегічних наслідків виявлених тенденцій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукове осмислення впливу повномасштабної війни на освітню міграцію в Україні активно здійснюється провідними соціологічними та демографічними школами. Вагомий внесок у дослідження демографічної кризи та міграційних аспірацій внесли Лібанова [16], яка фокусує увагу на зміні статево-вікової структури населення та загрозах депопуляції. Питання міжнародної міграції як чинника розвитку людського капіталу в умовах війни висвітлено у працях Малиновської, яка аналізує політику країн-реципієнтів та перспективи репатріації українців [5;6]. Тенденції освітньої міграції до повномасштабного вторгнення аналізували Брензович та Немеш [1], Смалійчук [10], Шепель [11]. Сучасні тенденції освітньо-міграційних процесів висвітлюються у працях Самолюк та Олійник [9]. Важливим джерелом емпіричних даних є звіти аналітичного центру Cedos, що висвітлюють досвід навчання українських біженців за кордоном та фактори, що впливають на їхнє рішення про повернення [13]. Дослідження Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики» (ІЕА) зосереджені на адаптації системи освіти та ринку праці до умов міграції [2].

Виклад основного матеріалу. Раніше ми вже зазначили, що трансформація методології соціальних досліджень в Україні після 2022 року зумовлена необхідністю адаптації до умов воєнного стану, що характеризується високими безпековими ризиками, руйнуванням традиційної інфраструктури збору даних та масовим переміщенням респондентів [12]. Класичні польові методи, такі як особисте анкетування (face-to-face), у багатьох регіонах стали неможливими або втратили репрезентативність через зміну структури генеральної сукупності. Сучасна дослідницька оптика зміщується у бік цифрової соціології, яка використовує інтернет як багатопрофільний інструмент. Ключовими методами збору інформації про освітніх мігрантів у 2022–2026 роках стали онлайн-опитування та аналіз цифрових слідів, використання соціальних медіа та освітніх платформ, що дозволяє охопити молодь, розпорошену по всьому світу, аналіз великих даних (Big Data) через використання державних реєстрів (наприклад, ЄДЕБО) та даних мобільних операторів для відстеження міграційних потоків у режимі реального часу. Також актуальними залишаються міждисциплінарні підходи, інтеграція психологічних парадигм для вивчення травматичного досвіду мігрантів та його впливу на освітню мотивацію, партисипативні практики, тобто залучення респондентів як співавторів знання, що сприяє відновленню довіри та забезпечує терапевтичну функцію в умовах соціальної травми. Особливе значення в умовах війни набуває етична валідність досліджень. Необхідність уникнення повторної травматизації респондентів під час інтерв'ю щодо обставин їхнього виїзду вимагає від дослідників високого рівня емпатії та використання спеціальних методів нарративного аналізу.

Всі ці тенденції розвитку соціальних досліджень мають бути враховані для визначення статистичної динаміки освітньої міграції, враховуючи тенденції як стагнації, так і експоненціального зростання. Аналіз статистичних даних наданих ЮНЕСКО, Eurostat та Міністерства освіти і науки України демонструє, що за останні 15 років кількість українських студентів у закордонних університетах зростає більш ніж у п'ятеро [4]. Якщо у 2008-2009 навчальному році освіту за кордоном здобували 21 тис. українців, то до 2023-2024 навчального року ця цифра сягнула 115 тис. осіб (табл 1).

Найбільш різке міграційне зростання зафіксовано саме у 2022 році, коли кількість студентів збільшилася на 47% за один рік [4]. Це було зумовлено не стільки зміною освітніх уподобань, скільки фактором вимушеної втечі від бойових дій. У 2023–2024 роках темпи зростання стабілізувалися, що вказує на перехід від хаотичної міграції до більш зважених освітніх стратегій молоді, яка вже перебуває за кордоном.

Географічна структура міграції демонструє чітке домінування європейського вектору. Польща залишається беззаперечним лідером, приймаючи понад 46 тис. українських студентів, що становить близько 40% від усієї української студентської діаспори [13].

Таблиця 1

Динаміка кількості українських студентів за кордоном (2008-2024 рр.)

Навчальний рік	Кількість студентів за кордоном (тис. осіб)	Відсоткова зміна до попереднього періоду	Частка від загальної кількості студентів в Україні
2008-2009	21,0	-	~2,5%
2013-2014	37,0	+76%	~3,5%
2021-2022	75,0	+102%	9,0%
2022-2023	109,0	+45%	11,9%
2023-2024	115,0	+5,5%	11,4%

* Узагальнено авторами за [2;4;7;8;13;15]

Важливо зауважити, що в низці країн українці складають критичну частку іноземного студентського контингенту (табл 2).

Таблиця 2

Частка українських студентів у загальній кількості іноземних студентів у країнах-реципієнтах (2024 р.)

Країна	Частка українців серед іноземних студентів (%)	Ключові чинники популярності напряму
Словаччина	53,5%	Близькість мови, безкоштовна освіта, територіальна близькість
Польща	43,1%	Культурна близькість, лояльні умови вступу, розвинений ринок праці
Литва	16,7%	Державна підтримка, англомовні програми, активна солідарність
Чехія	12,2%	Якість технічної освіти, велика діаспора
Болгарія	11,2%	Низька вартість життя, географічна близькість
Естонія	9,9%	Цифровізація, високий рівень безпеки

* Узагальнено авторами за [2;4;7;13]

У Німеччині частка українців становить лише 2,5% від загальної кількості іноземних студентів, проте у 2022–2023 роках саме ця країна продемонструвала один із найвищих темпів абсолютного приросту українських студентів (на 40%), що пов'язано з потужним пакетом соціальної підтримки для біженців [16].

При визначенні детермінантів освітньої міграції, а саме доцентрових та відцентрових факторів, для аналізу мотивації молоді авторами застосовано теорію push-pull факторів, які в умовах війни набули специфічного забарвлення. Так відцентровими факторами або чинниками відштовхування можна визначити фактори безпекової ситуації. Так безпека стала головним стимулом для виїзду.

Постійні обстріли, загроза окупації та психологічний тиск роблять навчання в Україні вкрай складним [15]. Іншим відцентровим фактором є руйнування освітньої інфраструктури в Україні. Масштабні пошкодження навчальних корпусів та гуртожитків змушують вищі переходити на дистанційну форму, яка не завжди забезпечує належну якість підготовки, особливо у технічних та медичних спеціальностях. Також суттєвим фактором є енергетична криза, що одночасно посилює попередній фактор, адже суттєво ускладнює можливість дистанційного навчання. Блекаути, спричинені атаками на енергомережі, унеможливають стабільний доступ до онлайн-навчання, що змушує студентів шукати місця з безперебійним постачанням ресурсів. Водночас, скорочення ринку праці всередині України та падіння реальних доходів сімей спонукають молодь здобувати освіту там, де є вищі шанси на швидке працевлаштування [5].

Доцентровими факторами або чинниками притягання є можливість отримати молодими людьми статусу тимчасового захисту. Директива ЄС 2001/55/ЄС надала українцям доступ до безкоштовної освіти, стипендій та ринку праці на рівні з громадянами відповідних країн [15]. При цьому отримання диплома європейського зразка позбавляє необхідності нострифікації та відкриває доступ до глобальних корпорацій [16]. Можливість жити у мирних умовах є критично важливою для психологічного відновлення молоді, забезпечуючи їх соціальну стабільність. Водночас, спеціальні гранти від урядів Канади, Литви та Німеччини значно знизили фінансовий бар'єр для вступу. Як свідчать результати соціологічних опитувань, для вікової групи 17–19 років саме фактор війни став визначальним у зміні освітніх планів, оскільки до 2022 року вони переважно планували вступати в українські ЗВО, проте після початку вторгнення обрали закордонні вищі як засіб забезпечення миру та якісної освіти [3].

Звісно, в умовах воєнного стану перетин державного кордону для чоловіків віком від 18 до 60 років обмежений. Проте 2 квітня 2024 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову № 366, яка відкрила можливість виїзду для певної категорії студентів-чоловіків у межах академічної мобільності. Основними умовами для виїзду студентів-чоловіків є вік від 18 до 22 років, навчання на денній формі у закладах державної або комунальної форми власності, рівень освіти бакалавр (для медиків - магістр), термін виїзду на один семестр та наявність необхідних документів (е-квиток студента, направлення від ЗВО, копія договору з іноземним університетом та військово-обліковий документ із позначкою ТЦК). Ця зміна в політиці стала важливим кроком до збереження зв'язку молоді з українською освітньою системою. Студенти, які реалізують право на мобільність, не відраховуються, за ними зберігається місце навчання та стипендія. Однак існують обмеження, адже право на виїзд не поширюється на студентів приватних ЗВО, магістрів (крім медичного спрямування) та аспірантів, що створює певні виклики для забезпечення рівних прав на освіту. У вересні 2025 року Верховна Рада почала розгляд законопроекту № 13634, який спрямований на посилення контролю за наданням відстрочок. Згідно з пропозиціями, відстрочка надаватиметься лише тим, хто здобуває освіту відповідного рівня вперше та перебуває у межах стандартних вікових лімітів. Це робиться для того, щоб унеможливити використання навчання як засобу уникнення військової служби, що стало поширеним явищем (кількість студентів в Україні зросла з 754 тис. до 899 тис. за три роки війни) [15].

Отже, українські діти та молодь за кордоном часто опиняються у ситуації подвійного навантаження. За даними Єврокомісії, близько 50% українських школярів, які перебувають у країнах ЄС, досі не інтегровані повністю у місцеві освітні системи, продовжуючи навчання онлайн в українських школах [17]. Серед тих, хто відвідує місцеві школи, понад 60% паралельно продовжують навчання онлайн з України [17]. Для студентів університетів ситуація ще складніша. Багато хто намагається поєднувати очне навчання в європейському вищі з дистанційним в українському, щоб зберегти можливість отримати український диплом. З одного боку, це демонструє прагнення молоді залишатись в українському освітньому просторі, але, з іншого, це призводить до академічного вигорання, адже через надмірну кількість годин навчання та виконання завдань двома мовами відбувається перенавантаження молоді. Крім того, незважаючи на підтримку, навчання спеціальним дисциплінам іноземною мовою вимагає значних зусиль. Хоча Міністерство освіти і науки України рекомендувало Perezарховувати оцінки, отримані за кордоном, на практиці існують значні розбіжності у навчальних планах [13]. Наприклад, у таких країнах, як Молдова, впроваджуються інтенсивні курси державної мови та історії для інтеграції біженців, що планується завершити до 2026–2027 років [14]. У Канаді активна українська діаспора сприяє розвитку білінгвальних програм, що допомагає дітям адаптуватися без втрати ідентичності [19]. Таким чином, масштабна освітня міграція є має дуальний ефект на людський капітал України. З одного боку, молодь отримує доступ до

найкращих світових знань та технологій. З іншого наявний високий ризик неврахування цих фахівців у процесі відбудови країни (табл 3).

Таблиця 3

Демографічний контекст та втрати (2025 р.)

Показник	Значення	Наслідки для людського капіталу
Населення на підконтрольній території	31,5 млн осіб	Дефіцит робочої сили, старіння нації
Загальні демографічні втрати	10 млн осіб	Критичне скорочення внутрішнього ринку
Частка дітей серед біженців у ЄС	~30% (1,3 млн)	Загроза невідтворення інтелектуальної еліти
Рівень народжуваності (прогноз 2024)	0,7 дитини на жінку	Найнижчий показник у світі, загроза депопуляції

* Узагальнено авторами за [16;17;18]

Лібанова підкреслює, що небезпека полягає не лише у кількості тих, хто виїхав, а й у їхній якості, маючи на увазі, що 70% жінок-мігранток мають вищу освіту [16]. Якщо ці жінки та їхні діти залишаться за кордоном, Україна втратить найбільш активну та освічену частину суспільства. Вже зараз спостерігається дефіцит висококваліфікованих кадрів у медицині та освіті через масовий виїзд професіоналів [15]. Водночас, Малиновська зазначає, що країни ЄС застосовують прагматичний підхід, будучи зацікавленими у залишенні найбільш інтегрованих та продуктивних українців для компенсації власного старіння населення [6]. Це створює ситуацію глобальної конкуренції за людські ресурси, де Україна наразі перебуває у слабкій позиції через війну та економічну нестабільність.

Проте намір повернутися в Україну після завершення війни демонструє суттєва частина студентів. Але, якщо у 2022 році цей показник був на рівні 60%, то у 2024-2025 роках він знизився до 30-50% залежно від регіону перебування та тривалості бойових дій [7]. Водночас, факторами, що сприятимуть поверненню молоді, згідно з аналізом теорії притягання та відштовхування як міграційних чинників, мають стати безпека та завершення війни, наявність житла, адже багатьом студентам не має куди повертатися через руйнування рідних міст. Також важливу роль відіграє можливість професійної реалізації. Молодь хоче працювати за фахом та отримувати конкурентну заробітну плату. Як свідчить досвід Балканських країн, реально після тривалого військового протистояння повертається близько третини біженців [6]. Для України критично важливо збільшити цей відсоток через впровадження спеціальних програм реінтеграції, визнання іноземних кваліфікацій та стимулювання стартапів молодих фахівців.

Висновки. Таким чином, освітня міграція української молоді у 2020–2026 роках перетворилася з інструменту розвитку на фактор виживання нації. П'ятикратне зростання кількості студентів за кордоном (до 115 тис.) та демографічна криза, що призвела до втрати 10 млн населення, вимагають негайного реагування з боку держави. Від прагнення до престижного диплому молодь перейшла до пошуку безпечного освітнього простору, що робить міграцію вимушеною та потенційно незворотною. Звісно, цифрові технології дозволяють зберігати зв'язок із вітчизняною освітою, проте створюють проблему академічного перевантаження. Без повернення молодих спеціалістів повоєнна відбудова України може сповільнитися через дефіцит інтелектуального капіталу, отже, молодіжна політика держави має фокусуватися на зменшенні відцентрових чинників освітньої міграції та компенсації її доцентрових чинників.

Враховуючи виявлені тенденції, рекомендовано розробити державну стратегію, яка б дозволяла залучати українських студентів за кордоном до дистанційної роботи та наукових проєктів в Україні вже зараз, створити систему пільгового кредитування та грантової підтримки для випускників іноземних вишів, які повертаються в Україну для заснування бізнесу або роботи в державному секторі, продовжити цифровізацію освітніх послуг для спрощення процедур перезарахування кредитів та отримання подвійних дипломів та посилити співпрацю з країнами-реципієнтами щодо збереження української ідентичності молоді, аби тимчасовий захист не перетворився на остаточну асиміляцію. Майбутнє України залежить від того, чи зможе держава перетворити мільйони

«втрачених» у результаті освітньої міграції студентів на потужну діаспору, яка стане містком для європейської інтеграції та джерелом інновацій для зруйнованої війною економіки.

Бібліографічний список :

1. Брензович К.С., Немеш Є.П. Міжнародна студентська міграція та її вплив на соціально-економічний розвиток країн. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 32-36. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/7.pdf
2. Гапон В.В. Оцінювання ефективності використання ресурсного забезпечення для розроблення стратегії розвитку загальної середньої освіти: Монографія. Київ: ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2024. 250 с. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monograph_gapon_2024_full.pdf
3. Давиденко К.Д., Гуляс Т.В., Удовиченко В.В. Освітні міграційні процеси в умовах повномасштабної війни (на прикладі контингенту абітурієнтів міст Києва та Кривого Рогу). *Конструктивна Географія та Раціональне Використання Природних Ресурсів*. 2024. Вип. 5(1). С. 97-107. URL: <https://doi.org/10.17721/2786-4561.2024.5.1.-12/12>
4. Єланська Н. Кількість українських студентів за кордоном зросла у п'ять разів: як на це вплинула повномасштабна війна. *Finteco*. 2025. URL: <https://finteco.com.ua/article/21690-kilkist-ukrainskykh-studentiv-za-kordonom-zroslo-u-p-iat-raziv-iak-na-tse-vplynula-povnomasshtabna-viyna/>
5. Малиновська О.А. Міграція населення України в умовах іноземного вторгнення. *Стратегічна Панорама*. 2022. №2. С. 55-67. URL: <https://doi.org/10.53679/2616-9460.2.2022.05>
6. Малиновська О.А. Міграція як виклик, джерело та інструмент індивідуальної та суспільної стійкості. *Демографія та Соціальна Економіка*. 2025, № 4 (62). С. 79-96. URL: <https://doi.org/10.15407/dse2025.04.079>
7. Міграційні втрати молоді та ресурсний потенціал повоєнної відбудови України: моделювання взаємовпливів та інструментарій посилення резильєнтності : монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2024. 350 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20240005sa.pdf>
8. Поснова Т.В., Белінська Г.В., Зятковський В.І. Освітня складова відновлення та розвитку людського капіталу в Україні. *Освітня Аналітика України*. 2024. №2(28). С.97-110. URL: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2024-2-97-110>.
9. Самолук Н., Олійник А. Зовнішня освітня міграція молоді України: міграційні наміри та чинники вибору навчання за кордоном. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2025. Випуск 69. С. 3-15. URL: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2025.69.0.6903>. URL: <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/economics/article/view/13851>
10. Смалійчук Г.В. Освітня міграція в умовах трансформації ринку праці: значення та особливості регулювання. *Економіка і право*. 2014. Вип. 26. С. 64-70. URL: <https://www.chasopys.law.npu.kiev.ua/archive/26/11.pdf>
11. Шепель Т.В. Освітня міграція студентської молоді: виклики та наслідки для України. *БізнесІнформ*. 2021. №2. С. 104-110. URL : <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-104-110>.
12. Щередіна Т.О. Вплив повномасштабного вторгнення на методологічні аспекти проведення соціальних досліджень в Україні. *Політичне життя*. 2025. №4. С. 69-73. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.4.10>.
13. CEDOS. Річний звіт CEDOS 2022. 19с. URL: <https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/richnyj-zvit-cedos-2022-1.pdf>
14. Duminica, I. (2025). Education policy for refugees from Ukraine, coordinated by the ministry of education and research of the republic of Moldova (Report for 2025). Chisinau. URL: https://mecc.gov.md/sites/default/files/en_text_refugiati_ucraineni_2025_su_trimiteri-copy_en-us.pdf
15. IOM. (2025). *Migration in Ukraine 2024: Facts and figures*. UN Migration. Retrieved from: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/2026-03/iom-ukraine_facts-2024-eng.pdf
16. Libanova, E. (2026). *Demographic education: 10 theses about Ukraine*. Huxley. URL <https://huxley.media/en/demographic-education-10-theses-about-ukraine-from-ella-libanova/>
17. Mentzelopoulou, M.M., & Oray, A. (2025). Displaced Ukrainians: Challenges and outlook for integration in the EU. EPRS. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769497/EPRS_BRI\(2025\)769497_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769497/EPRS_BRI(2025)769497_EN.pdf)
18. Sharmko, J. (2025). Demographic crisis in Ukraine: Estimates from the Institute of Demography and Solutions to the Problems. *UNN*. URL: <https://unn.ua/en/news/demographic-crisis-in-ukraine-estimates-from-the-institute-of-demography-and-solutions-to-the-problems>
19. University of Alberta. (2026). Ukraine's global migration: The effect on Ukrainian bilingual education in Western Canada. Canadian Institute of Ukrainian Studies. URL: <https://www.ualberta.ca/en/canadian-institute-of-ukrainian-studies/news-and-events/news-at-the-cius/2026/ukr-ed-western-canada.html>

References:

1. Brenzovych, K. S., & Nemesh, Y. P. (2017). Mizhnarodna studentska migratsiia ta ii vplyv na sotsialno-ekonomichnyi rozvytok [International student migration and its impact on the socio-economic development]. *Ekonomika i suspilstvo*, (10), 32-36. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/7.pdf
2. Hapon, V. V. (2024). Otsiniuvannia efektyvnosti vykorystannia resursnoho zabezpechennia dla rozroblennia stratehii rozvytku zahalnoi serednoi osvity [Evaluation of the effectiveness of resource provision for the development of a secondary education strategy]. DNU "Instytut osvitnoi analityky". URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monograph_gapon_2024_full.pdf
3. Davydenko, K. D., Hulyas, T. V., & Udovychenko, V. V. (2024). Osvitni mihratsiini protsesy v umovakh povnomashtabnoi viyni (na prykladikontinheniu abiturientiv mist Kyeva ta Kryvoho Rohu). [Educational migration processes in the conditions of full-scale war (on the example of the contingent of applicants in the cities of Kyiv and Kryvyi Rih)]. *Konstruktivna Heohrafiia ta Ratsionalne Vykorystannia Pryrodnykh Resursiv*, 5(1), 97-107. URL: <https://doi.org/10.17721/2786-4561.2024.5.1.-12/12>
4. Yelanska, N. (2025). Kilkist ukrainskikh studentiv za kordonom zrosla u piat raziv: iak na tse vplynula povnomashatabna viyna [The number of Ukrainian students abroad has increased fivefold: how the full-scale war influenced this trend]. *Finteco*. URL: <https://finteco.com.ua/article/21690-kilkist-ukrainskykh-studentiv-za-kordonom-zrosla-u-p-iat-raziv-iak-na-tse-vplynula-povnomashatabna-viyna/>
5. Malynovska, O. A. (2022). Mihratsiia naseleння v umovakh inozemnoho vtorhennia [Migration of the population of Ukraine in the conditions of foreign invasion]. *Stratehichna Panorama*, (2), 55-67. DOI: 10.53679/2616-9460.2.2022.05. URL: <https://doi.org/10.53679/2616-9460.2.2022.05>
6. Malynovska, O. A. (2025). Mihratsiia iak vyklyk, dzhereło ta instrument individualnoi ta suspilnoi stiykosti [Migration as a challenge, source, and instrument of individual and social resilience]. *Demohrafiia ta Sotsialna Ekonomika*, (4), 79-96. URL: <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/view/268/192>
7. Mihratsiini vtraty molodi ta resursnyi potential povoennoi vidbudovy Ukraini: modeluvannia vzaemovplyviv ta instrumentariy posylennia rezilientnosti [Migration losses of youth and resource potential of post-war reconstruction of Ukraine: modeling of interactions and tools for strengthening resilience (Monograph)]. (2024). Lviv: DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy". URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20240005sa.pdf>
8. Posnova, T. V., Belinska, H. V., & Ziatkovskiy, V. I. (2024). Osvitnia skladova vidnovlennia ta rozvytku ludskoho kapitalu v Ukraini [Educational component of the restoration and development of human capital in Ukraine]. *Osvitnia Analitika Ukrainy*, (2), 97-110. URL: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2024-2-97-110>
9. Samoliuk, N., & Oliinyk, A. (2025). Zovnishnia osvitalia mihratsiia molodi Ukrainy: namiry ta chynnyky vyboru navchannia za kordonom [External educational migration of Ukrainian youth: migration intentions and factors of choosing education abroad]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna*, (69), 3-15. URL: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2025.69.0.6903>
10. Smaliichuk, H. V. (2014). Osvitnia mihratsiia v umovakh transformatsii rynku pratsi: znachennia ta osoblyvosti rehuluvannia [Educational migration in the conditions of labor market transformation: significance and features of regulation]. *Ekonomika i pravo*, (26), 64-70. URL: <https://www.chasopys.law.npu.kiev.ua/archive/26/11.pdf>
11. Shepel, T. V. (2021). Osvitnia mihratsiia studentskoi molodi: vyklyky ta naslidky dla Ukraini [Educational migration of student youth: challenges and consequences for Ukraine]. *BiznesInform*, (2), 104-110. URL: 10.32983/2222-4459-2021-2-104-110. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-104-110>
12. Shcheredina, T. O. (2025). Vplyv povnomashtabnoho vtorhennia na metodolohichni aspekty provedennia sotsialnykh doslidzhen v Ukraini [Influence of full-scale invasion on methodological aspects of conducting social research in Ukraine]. *Politychne zhyttia*, (4), 69-73. URL: 10.31558/2519-2949.2025.4.10. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/18954>
13. CEDOS. (2022). *Annual Report CEDOS 2022*. URL: <https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/richnyj-zvit-cedos-2022-1.pdf>
14. Duminica, I. (2025). *Education policy for refugees from Ukraine, coordinated by the ministry of education and research of the republic of Moldova (Report for 2025)*. Chisinau. URL: https://mecc.gov.md/sites/default/files/en_text_refugiati_ucraineni_2025_su_trimiteri_copy_en-us.pdf
15. IOM. (2025). *Migration in Ukraine 2024: Facts and figures*. UN Migration. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/2026-03/iom-ukraine_facts-2024-eng.pdf
16. Libanova, E. (2026). Demographic education: 10 theses about Ukraine. *Huxley*. URL: <https://huxley.media/en/demographic-education-10-theses-about-ukraine-from-ella-libanova/>
17. Mentzelopoulou, M. M., & Orav, A. (2025). *Displaced Ukrainians: Challenges and outlook for integration in the EU*. EPRS. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769497/EPRS_BRI\(2025\)769497_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769497/EPRS_BRI(2025)769497_EN.pdf)
18. Sharmko, J. (2025). *Demographic crisis in Ukraine: Estimates from the Institute of Demography and Solutions to the Problems*. UNN. URL: <https://unn.ua/en/news/demographic-crisis-in-ukraine-estimates-from-the-institute-of-demography-and-solutions-to-the-problems>
19. University of Alberta. (2026). *Ukraine's global migration: The effect on Ukrainian bilingual education in*

Western Canada. Canadian Institute of Ukrainian Studies. URL: <https://www.ualberta.ca/en/canadian-institute-of-ukrainian-studies/news-and-events/news-at-the-cius/2026/ukr-ed-western-canada.html>

Glubochenko K., Shcheredina T. Educational migration of Ukrainian youth: transformational challenges, statistical measurement, and strategic consequences under martial law

The article presents a thorough analysis of the phenomenon of educational migration of Ukrainian youth in 2020-2026, with a special focus on the transformational changes caused by the full-scale invasion. The authors consistently explored the dynamics of the number of students abroad and analyzed the geographical structure of migration flows. Key push (security risks, destruction of infrastructure, lack of stable power supply) and pull migration factors (quality of education, career prospects, social guarantees of EU countries) were identified. Special attention is paid to the regulatory and legal regulation of academic mobility of young people aged 18-22 and the impact of mobilization restrictions on educational strategies. The authors analyzed the risks of irreversible loss of human capital and developed recommendations for fostering the return of young specialists for the post-war reconstruction of Ukraine. Educational migration of Ukrainian youth in 2020–2026 has transformed from a development tool into a factor of the nation's survival. The fivefold increase in the number of students abroad and the demographic crisis, which led to the loss of 10 million people, require an immediate response from the authorities. Due to the desire to obtain a prestigious diploma, young people have moved on to the search for a safe educational space, which makes migration forced and potentially irreversible. Even though digital technologies allow them to maintain contact with domestic education, the situation still creates the problem of academic overload. Without the return of young specialists, the post-war reconstruction of Ukraine may slow down due to a shortage of intellectual capital, therefore, public youth policy should focus on reducing the push factors of educational migration and compensating for its pull factors. Taking into account the identified trends, it is recommended to develop a public strategy that would allow Ukrainian students abroad to be involved in distance learning and scholarly projects in Ukraine now, to create a system of funding and grant support for graduates of foreign universities who return to Ukraine to start a business or work in the public sector, to continue the digitalization of educational services to simplify the procedures for transferring credits and obtaining double diplomas, and to strengthen cooperation with recipient countries to preserve the Ukrainian identity of youth.

Keywords: *educational migration, human capital, academic mobility, military law, higher education, demographic crisis, career choice, digitalization.*